SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 109/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2004 v senáte prerokoval sťažnosť J. J., bytom P., zastúpeného advokátom JUDr. M. S., Č., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 368/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 368/00 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Čadca p r i k a z u j e , aby vo veci vedenej pod sp. zn. 12 C 368/00 konal bez zbytočných prieťahov.

3. J. J. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Čadca p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca j e p o v i n n ý J. J. uhradiť trovy právneho zastúpenia 10 555 Sk (slovom desaťtisícpäťstopäťdesiatpäť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. S., Č., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 28. apríla 2004 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. J., bytom P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 368/00.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo J. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Čadci v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 368/00 o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bolo porušené.

Okresnému súdu v Čadci prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 368/00 konal bez zbytočných prieťahov.

J. J. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk (slovom jednostotisíc korún), ktoré je Okresný súd v Čadci povinný mu vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd v Čadci je povinný zaplatiť trovy právneho zastúpenia vo výške 10 555,20 Sk,- (2 úkony po 4 270 Sk,- prevzatie a príprava, návrh, 2 x režijný paušál po 128 Sk,-, DPH 20 % - 1 759,20 Sk,-) na účet advokáta JUDr. M. S. do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení účastníkov tohto konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 368/00 ústavný súd zistil, že sťažovateľ podal na okresnom súde 7. júna 1999 žalobu o určenie vlastníckeho práva.

Okresný súd 10. júna 1999, 7. júla 1999 a 19. augusta 1999 pripojil k spisu sp. zn. 12 C 368/00 súvisiace spisy. Dňa 9. decembra 1999 okresný súd doručil žalobu žalovanému na vyjadrenie.

Dňa 24. februára 2000 okresný súd vyzval Okresný úrad Čadca, odbor katastrálny, na zaslanie listu vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam. Okresný súd uznesením z 18. apríla 2000 zamietol sťažovateľov návrh na vydanie predbežného opatrenia z 31. marca 2000. Pojednávanie 14. júna 2000 bolo z dôvodu neprítomnosti žalovanej odročené na 10. júl 2000, keď okresný súd odročil pojednávanie na neurčito za účelom vykonania ďalšieho dokazovania.

Dňa 7. augusta 2000 sa sťažovateľ odvolal proti uzneseniu o povinnosti zložiť preddavok na trovy dôkazu a zároveň požiadal o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Okresný súd uznesením z 9. augusta 2000 návrh sťažovateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov zamietol, po zrušení tohto rozhodnutia uznesením Krajského súdu v Žiline z 29. septembra 2000 okresný súd uznesením z 12. decembra 2000 priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov v jednej polovici.

Okresný súd uznesením z 25. júla 2001 uložil sťažovateľovi zložiť preddavok na trovy dôkazu vo výške ½ nákladov týchto trov, ktorý sťažovateľ uhradil 11. septembra 2001.

Uznesením zo 6. októbra 2001 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie.

Okresný súd 23. júla 2002 vykonal ohliadku na mieste samom. Znalec predložil 19. septembra 2002 znalecký posudok, proti ktorému vzniesli námietky obaja účastníci konania. Znalec sa podaniami z 29. novembra 2002 a 22. januára 2003 vyjadril k týmto námietkam účastníkov konania.

Okresný súd 28. júla 2003 vyzval Katastrálny úrad, Správu katastra Kysucké Nové Mesto (ďalej len „katastrálny úrad“), resp. Obecný úrad Povina (ďalej len „obecný úrad“) na predloženie listín, ktorých predloženie okresný súd urgoval 29. októbra 2003.

Pojednávanie 16. apríla 2004 bolo odročené na 28. máj 2004 za účelom predvolania znalca, ktorému súd uložil doplniť znalecký posudok.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním

veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prieťahov v konaní, a tým porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa: a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj to, o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania, a c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

a) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je nárok na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Okresný súd koná a rozhoduje v sporovom konaní. Takéto spory sú právne komplikované vo veciach, v ktorých je potrebné vyložiť a použiť právne predpisy platné v dobe, v ktorej malo podľa tvrdení v žalobe dôjsť ku vzniku vlastníckeho práva. Skutkovo sa tieto spory komplikujú spravidla vtedy, ak je potrebné vykonávať znalecké dokazovanie, ktoré je závislé od podkladov z príslušných orgánov evidencie nehnuteľností, v súčasnosti sú to správy katastra nehnuteľností. To je aj prípad sťažovateľa, v ktorom okresný súd už nariadil znalecké dokazovanie a nariadil ho aj doplniť.

Okresný súd tvrdil, že vec sťažovateľa je skutkovo aj právne zložitá. Ústavný súd akceptuje toto stanovisko, avšak len táto okolnosť nie je jedinou ani rozhodujúcou príčinou, pre ktorú trvá konanie v skúmanom prípade tak dlho.

b) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným prieťahom. Ústavný súd z obsahu spisu dospel k záveru, že postup sťažovateľa nezapríčinil žiadne prieťahy a ani spomalenie postupu okresného súdu.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu v spore.

Okresný súd od začatia konania až do 6. októbra 2001 (nariadenie znaleckého dokazovania) v zásade postupoval plynulo (pripojenie súvisiacich spisov, zabezpečenie listinných podkladov, rozhodovanie o návrhu sťažovateľa na nariadenie predbežného opatrenia a na priznanie oslobodenia od súdneho poplatku, uskutočnené dve pojednávania). Dobu konania v tomto období ovplyvnili procesné úkony sťažovateľa, o ktorých okresný súd rozhodoval. Ústavný súd v tejto súvislosti však poznamenáva, že okresný súd mohol pri vyššej sústredenosti realizovať jednotlivé procesné úkony v primeranejšej kratšej dobe, pretože išlo v podstate o jednoduché úkony (okrem rozhodovania o predbežnom opatrení).

Ústavný súd konštatuje, že konanie okresného súdu po 6. októbri 2001 je poznačené v podstatnej miere nečinnosťou, pre ktorú ústavný súd nezistil žiadny procesne významný dôvod (prekážku postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku) v týchto obdobiach:

- od 6. októbra 2001 (nariadenie znaleckého dokazovania) do 23. júla 2002 (uskutočnenie ohliadky na mieste samom),
- od 29. októbra 2003 (urgencia listín od obecného úradu, resp. katastrálneho úradu) do 16. apríla 2004 (uskutočnenie pojednávania).

Znalcovi trvalo vypracovanie znaleckého posudku viac než 11 mesiacov napriek tomu, že lehota stanovená na jeho podanie bola podstatne kratšia. Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že všeobecný súd je povinný organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, a zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu zákon na tento účel zveruje aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi (III. ÚS 111/01). V spise sa nenachádzal dôkaz o tom, že by okresný súd pôsobil na znalca, aby vykonal znalecký úkon v stanovenej lehote.

Vo veci ešte nebolo rozhodnuté rozsudkom ani iným rozhodnutím, ktoré by znamenalo odstránenie právnej neistoty sťažovateľa.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 12 C 368/00 konal bez zbytočných prieťahov.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk, čo odôvodnil dĺžkou konania a psychickou ujmou pociťovanou v dôsledku nekonania súdu.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie nemateriálnej ujmy. Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho považoval preto za potrebné rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri rozhodovaní ústavný súd vychádzal z toho, že sťažovateľ si uplatnil nárok na ochranu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v spore, ktorého doterajšie trvanie spôsobené prevažne nečinnosťou okresného súdu nemožno ničím ospravedlniť.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, na rozsah zbytočných prieťahov a zohľadňujúc najmä povahu prejednávaného sporu, v ktorom sa sťažovateľ domáha určenia svojich vlastníckych práv, možno podľa názoru ústavného súdu sumu 30 000 Sk považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania úspešného sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v hodnote 10 555 Sk za dva úkony právnej služby každý v hodnote 4 270 Sk vrátane dane z pridanej hodnoty (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie podania). Ústavný súd súčasne priznal právnemu zástupcovi sťažovateľov dvakrát náhradu režijného paušálu po 130 Sk (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).